Logos

Organ för
Föreningen Logos i Österbotten rf
Årgång 2 • nr 3
November 2004

Vi sökte väl ro och vi sökte väl frid, vi sökte väl lycka i världen,
men fann där så ofta blott möda, kamp och strid, blott oro och sorg på den färden.

Ack, världen den har ej en endaste ros som doft utan törnen oss bringar.
Den jordiska glädjen, den flyr så snart sin kos, den flyr liksom hade den vingar.

Bland rosor blott en har ej taggar för mig, den vissnar ej heller i nöden.
Du ros ifrån himlen, när jag har funnit dig, då äger jag livet i döden!

Den rosen i Saron, min Frälsare god, har aldrig i världen sin like.
Må därför vi akta hans kors och dyra blod långt mer än ett konungarike!

O Jesus, du enda, du eviga ro, i dig vi vår salighet äger.
Var du för oss alla vårt liv, vårt A och O, vår eviga fröjd och vår seger!

Ledaren 2 • Förstar du vad du läser? 3–4 • Paradigmskifte i folkkyrkan 5–6 •
Ur Hedbergs Livsord 7 • En viktig aktuell sak 7 • Juhani Martikainens textutläggningar 8–9 •
Sommarfest 9 • Hedberg, Rosenius och vår tid 10–13 • Notiser 14–15 •
Lutherpredikan 15 • Verksamhetsinformation 16

Ledaren

Nr 3/04 – november 2004

HAR VI KRISTNA i olika andliga traditioner något att lära oss av varandra? Inrymmer en tradition allt gott medan de övriga är mer eller mindre avarter till den ”enda rätta”? Med glädje kan vi iaktta en strävan att samla bekännelsefolket från olika traditioner. Marskonferensen i Vasa och uppföljningen i Märsta i början av nästa år är tecken på detta.

Vilka är då de olika traditionerna? Jag tänker bland annat på de olika väckelserörelser som har satt sina spår i våra nordiska länder.

Min egen hemförsamling i Esse blev på 1800-talet mötesplats för tre olika väckelserörelser. Pietisterna kom med en allvarsam bättringspredikan till det likgiltiga kyrkfolket. Anhängarna bar en skörtdräkt som vittnade om att de tog avstånd från världen. När sedan den evangeliska rörelsen nådde Esse blev det strid kring lärofrågor och en del pietister anslöt sig till de evangeliska. Några år senare kom laestadianismen och man kan se denna rörelse som en väg mellan den lagiska pietismen och den evangeliska rörelsen. En fjärde väckelserörelse som nådde Esse var baptismen men det är en annan historia.

Under årens lopp har förhållandet mellan väckelserörelserna i Finland blivit positivare. Ändå är steget långt till att t.ex. laestadianska predikanter skulle predika på den evangeliska rörelsens årsfester och vice versa. Ändå händer det något på sina håll i vår tid. Föreningar och organisationer från olika traditioner har allt mer börjat samarbeta. Det sker allt oftare att präster och predikanter kallas över traditionsgränserna.

En dylik ”korsbefruktning” för flera saker med sig, på både gott och ont. Det finns en tendens att en andlig tradition renodlar vissa läror och bibelord, man blir smalspårig. Korsbefruktning vidgar vyerna och visar på skatter i Bibeln som kanske tidigare har varit bortglömda. Korsbefruktning gör det också nödvändigt att parterna fördjupar sig i sin egen och i den andras andliga tradition.

Men nu en viktig sak: man kan inte korsbefrukta sig med vem som helst. Poängen med korsbefruktning faller bort om man inleder gemenskap med någon som man vet förgiftar. Hur skall man då avgöra var ”gränsen” går? Här finns en fara att man börjar samarbeta utan att man är ense om ”evangelii lära och förvaltningen av sakramenten” (Augsburgska bekännelsen, art. VII). En ekumenik på falska grunder är ödeläggande för den teologiska medvetenheten.

En annan sida av samma fråga är: hur noggrant skall man undersöka ”medparten” innan man inleder samarbete? Allt tal om korsbefruktning blir onödigt ifall man inte tillåter variationer i traditioner och betoningar i lärofrågor. Apostlarna hade olika gåvor och lyfte fram olika saker när de förkunnade och skrev brev. Ändå kunde Paulus uppmana församlingen i Korint att vara fullkomligt enad i samma uppfattning och samma mening.

De som ännu står kvar inom folkkyrkorna måste vara medvetna om vilket gift som finns i den moderna teologin samt vilken fara det är att upprätthålla en gemenskap med den struktur som understöder detta. De som har lämnat folkkyrkorna bör i sin tur vara medvetna om att önskan om sann gemenskap är något som är gemensamt för alla sant troende, oavsett tradition.

Vi behöver alla höra bättringspredikan (pietismen) och en klar förkunnelse om evangeliet (den evangeliska rörelsen). Men vi behöver också påminnas om att vi är ”ett utvalt släkte, ett konungsligt prästerskap, ett heligt folk, ett Guds eget folk, för att ni skall förkunna hans härliga gärningar” (laestadianismen). Vi skall inte utan vidare kasta arvet från våra olika väckelserörelser bakom vår rygg, det gäller både i Finland och i de andra nordiska länderna.

ROGER PETTERSSON

Logos – organ för Föreningen Logos i Österbotten rf. Redaktion: Klas-Erik Isaksson, John Lasén, Roger Pettersson, Ralf Sandberg och Ola Österbacka. Ansvarig utgivare: Klas-Erik Isaksson. Layout: Ola Österbacka. ISSN 1459-3378.

Material och diskussionsinlägg sänds helst via e-post till ola@ofsystem.fi eller per post till Skolhusgatan 11 A 9, 65100 VASA.

Tidningen sänds till dem som stött föreningen eller meddelat intresse. Gåvor för spridningen betalas till bankkonto 497028-241584 (Finland) och i Sverige till postgirokonto 407 99 53-8.

Pärmbild: Oktoberros. Foto: Ola Österbacka. Tryck: Multiprint, Vasa.

Förstår du vad du läser?

Texten är en lätt förkortning av ett föredrag av Jan-Ulrik Smetana i Karleby den 9 oktober 2004. Smetana är föreståndare för lägergården Fridhem i Vännäs och kandidat för prästvigning i Missionsprovinsen. Han är kallad att verka som pastor för Vännäsbygdens Evangelisk-Lutherska Församling.

Filippus skyndade fram, och när han hörde honom läsa profeten Jesaja frågade han: "Förstår du vad du läser?" Mannen svarade: "Hur skulle jag kunna det, om inte någon vägleder mig?" (Apg 8:30–31)

Vi lever i en tid när människor tycks veta mycket om Gud. Han är kärleken. Han är inte alls lika vred som man förr i tiden uppfattade honom. Människor gör starka uttalanden i kristna frågor, inte kan Gud vara sån …

Paradoxalt nog säger samma tid att vi inte kan veta något om Gud. Gud är för mystisk, han är bortom allt, också bortom genus (kan lika gärna vara en moder som en fader). Bibeln är ju mänskliga ord och därför bara en beskrivning hur människor i olika tider har sett på Gud. Därför är Bibeln inte en tillförlitlig källa till kunskap om Gud.

Om människor skall avgöra vad som är tillförlitligt i Bibeln sätter vi oss som domare och herre över Guds ord, och därmed över Gud själv.

När människor gör en avgrund mellan bibelordet och Gud blir den andliga förvirringen stor, både när det gäller etiska frågor och när det gäller det eviga livet. Så kan man till exempel, som i det lilla inlandssamhället Fredrika i Västerbotten, högt glädja sig över att Europas största buddisttempel eventuellt skall byggas där. Det genererar ju pengar! Buddister från hela världen väntas nu komma till denna utdöende bygd. Var finns den andliga klarsynen?

Man talar om frihet i bekännelsen. Vi behöver inte vara så dogmatiska och stela. Men denna "frihet" skapar en stor vilsenhet och rädsla. Tänk dig att vara helt utelämnad åt dina egna tankar när du skall in i evigheten! En frihet som inte är grundad i Ordet skapar inte alls någon visshet. Nej, människan kan tala om Gud, ja om Jesus, men är det inte Bibelns Gud och Skriftens Jesus Kristus som hon håller sig till så är det ingen frälsande tro. Det är en falsk tro som leder till fördärvet.

Martin Luther säger:

Utanför Guds ord känner vi inte till någon Kristus, ty den Kristus som ger oss sin åsikt utan sitt ord, han är den lede djävulen från helvetet, som för Kristi heliga namn och därunder säljer sitt helvetesgift.

Om vi inte bara vill veta något om Gud, utan verkligen vill lära känna honom, så sker det genom att komma till Kristus. Jesus säger:

Jag är vägen och sanningen och livet. Ingen kommer till Fadern utom genom mig. (Joh 14:6)

I Bibeln uppmanar Herren oss:

Denne är min Son, den Älskade. Lyssna till honom! (Mark 9:7)

Om vi vill lära känna Gud så måste vi tillbaka till Guds ord, där Jesus talar. Tillbaka till "Ordet som blev kött". Endast hos Honom finns frälsningen och vissheten som håller inför döden. Herren vill kalla oss till Ordet och ge oss en frälsande tro – en tillit till Ordet.

Människan behöver komma i ett rätt förhållande till Skriften. Det är det samma som att komma i ett rätt förhållande till Herren, sin skapare och frälsare. Om Herren får föra oss in i ett rätt förhållande till Skriften blir vi inte längre herrar över ordet utan dess glada tjänare. Då kommer också allt felletande och spekulerande i Bibeln att fara. Från att ha präglats av stor tilltro till oss själva och misstänksamhet mot Skriftens ord får vi nu tilltro till Guds ord och en allt större misstro mot oss själva.

Ola Österbacka

"Förstår du vad du läser?" Mannen svarade: "Hur skulle jag kunna det, om inte någon vägleder mig?"

Där måste vi börja. Där borde all teologi ha sin utgångspunkt. Liksom Maria behöver vi välja den goda delen: sitta ner vid Herrens fötter och lyssna till hans Ord.

Hur går det till att komma i rätt förhållande till Skriften?

Den etiopiske hovmannen hade kommit till Jerusalem för att tillbe. På vägen tillbaka till sitt hemland satt han i sin vagn och läste ur profeten Jesaja. Men när han läste i Bibeln förstod han inte vad som stod där.

Människan kan inte av egen kraft komma i rätt förhållande till Ordet.

Den människosyn som dominerar idag är att människan är god, ärlig och fri. Men Bibeln däremot är dunkel och svårtolkad. Bibeln är en dum bok. Därför finns det så många olika tolkningar av den. Hur vet du att du har den rätta? Detta ger egentligen en sympatisk bild av människan men en osympatisk bild av Gud.

Utgångspunkten skall inte vara att Bibeln är dunkel, svår och dum. Skulle Gud vara dum? Bibeln beskriver det precis tvärtom:

Låt det stå fast att Gud är sann och varje människa en lögnare. (Rom 3:4)

Det är inte Herren som är dum. Människan däremot är förmörkad, ja fördärvad, i sitt naturliga tillstånd. I själva verket är människan på flykt från Gud och hans ord. Herren vill frälsa men människan vill inte. Bibeln förmedlar en pessimistisk människosyn när det gäller att komma i rätt

förhållande till Ordet. Jesus säger till sina lärjungar:

För människor är det omöjligt, men inte för Gud. Ty för Gud är allting möjligt." (Mark 10:27)

Jesus säger till Nikodemus:

Den som inte blir född på nytt kan inte se Guds rike. (Joh 3:3)

Man kan fråga sig om inte allt detta kiv och split omkring Bibeln är ett uttryck för den gamla människans teologi.

Men det är ingen människa som blir frälst på den gamla människans teologi! Köttet, den gamla människan, kan inte helgas, det kan bara dödas. Aposteln Paulus säger:

En oandlig människa tar inte emot det som tillhör Guds Ande. (1 Kor 2:14)

Han säger också i Galaterbrevet:

Ty köttet söker det som är emot Anden och Anden söker det som är emot köttet. De två strider mot varandra för att hindra er att göra det ni vill. (Gal 5:17)

Martin Luther är synnerligen tydlig här mot Erasmus i boken "Om den trälbundna viljan":

Människan är inte bara bunden, olycklig, sjuk och död utan också under Satans herravälde. Härtill kommer blindhetens elände, så att hon tror sig vara fri, lycklig, löst, mäktig, frisk och levande. Ty Satan vet, att om människan visste sitt elände, kunde han inte hålla någon kvar i sitt rike.

Människan behöver komma i rätt förhållande till Ordet för att bli räddad. Men hon kan det inte!

För Gud är allting möjligt. Herren vill skänka sin helige Ande till den som ber om det.

Om ni som är onda förstår att ge era barn goda gåvor, hur mycket mer skall då inte er Fader i himlen ge den helige Ande åt dem som ber honom? (Luk 11:13)

Det var Anden som skickade Filippus till den etiopiske hovmannen när han satt och läste i Bibeln. Anden ledde den etiopiske mannen själv in i ordet:

Då tog Filippus till orda och började ***utifrån detta skriftställe*** *predika evangeliet om Jesus för honom.* (Apg 8:35)

Genom denna Andens skriftpredikan sker det något i den etiopiske hovmannens hjärta. Han kommer till en levande tro. Ordet ger honom både frälsning och frälsningsvisshet. Några handskrifter tillägger: "Jag tror att Jesus Kristus är Guds Son." Han vill också bli döpt. **Vi ser här hur Anden ger denna mans hjärta en klarhet över ordet. Också denna hedning fick genom ordet lära känna världens frälsare, Herren Jesus Kristus, Guds egen Son!**

Mötet med Guds ord är alltså något mer än att förestå ett lärosystem. Det är att möta den levande Guden själv. Herren handlar med oss i och med sitt ord.

Den naturliga människan har ett felaktigt förhållande till Skriften. Hon är blind och upprorisk mot den. Detta får sitt uttryck i allehanda kritik mot Bibeln. Därför måste Herren föda oss på nytt genom samma ord. Det är alldeles nödvändigt, eftersom vårt förhållningssätt till Bibeln har med vårt eviga väl, med Herren själv att göra. Jesus säger:

Om någon älskar mig, håller han fast vid mitt ord, och min Fader skall älska honom, och vi skall komma till honom och ta vår boning hos honom. Den som inte älskar mig håller inte fast vid mina ord. (Joh 14:23–24)

Det är farligt att göra en avgrund mellan ordet och Gud. Då avsäger vi oss frälsningen. Vi avsäger oss gemenskapen med Fadern och Sonen.

Allt detta kanske vi redan vet. Och vi kanske lider över hur Bibelns ställning i vår tid är lika med noll. Vi vet att vi inte genom egna krafter kan förstå eller komma till Herren. Vi vet att Herren Jesus går att finna i Ordet, i Bibeln, och att han verkar där. Har detta blivit din erfarenhet? Det är en sak att till det yttre veta hur det ligger till, en annan sak att själv ha varit föremål för Ordets kraft.

Herren handlar med oss i och med sitt ord. Han utför genom ordet ett dubbelt verk i våra hjärtan, såsom Hanna lovsjunger i 1 Sam 2:6–7:

Herren dödar och gör levande, han för ner i dödsriket och upp därifrån. Herren gör fattig och han gör rik, han ödmjukar och han upphöjer.

Har Herren genom sitt ord fört dig ner i dödsriket och upp därifrån igen? Dödat och gjort levande? Gjort dig fattig och sedan oändligt rik i Kristus?

Han vill genom sitt ord göra oss alla andligen nakna. Liksom norske sångförfattaren Tryggve Bjerkerheim får vi sjunga:

Jag står med två tomma händer,
en tiggare blott inför Gud.
Nu är det bara Jesus,
hans rikedom och hans skrud.

Aposteln Paulus säger i Rom 7: 9–10:

När budordet kom, fick synden liv och jag dog. Då visade det sig att budordet som skulle föra till liv, blev till död.

Om Herren har fått utföra sitt lagverk i ditt hjärta så har han redan visat dig att också du är en förtappad syndare, och är värd både döden och helvetet.

Men Guds ord slutar inte i dödsriket. Herren för inte bara ner, han för också upp, han dödar inte bara, han gör levande, han gör en rik! Han vill på detta sätt göra oss beroende av maten, Guds eget ord. Han vill dra oss till sig i ordet. **Genom ordet vill han skänka oss sin nåd och rättfärdighet. Bibeln är ett nådemedel, varför skulle vi då fly från den?**

Jesu verk gäller alla. Det är precis som väckelsepredikanten Carl-Olof Rosenius ofta framhöll: "Du var med vid det stora köpet."

Gud verkar ett dubbelt verk genom sitt ord. Han verkar genom Lag och Evangelium. Om en människa får ett sådant möte med Herren i Ordet så blir det slut på hennes felletande, hennes hypotetiska frågor. Lagen får henne att ställa de frågor som Gud vill att hon skall ställa och låta de andra frågorna fara. Hon blir ordets mottagare, inte dess mästare. Hon som tidigare präglades av en stor tilltro till sig själv och misstänksamhet mot Skriftens ord, får nu en stor tilltro till Guds ord och en allt större misstro mot den egna förmågan att förstå. Hon blir allt mer beroende av att be om Guds Andes hjälp att förstå vad hon läser.

Hon blir inte ordets mästare utan en fattig tiggare. En som behöver Guds nåd. En som likt Maria behöver sitta vid Jesu fötter och lyssna till hans ord och evangelium! Det är underbart att vara där! Amen!

Paradigmskifte i folkkyrkan

Är Finlands Evangelisk-Lutherska Kyrka längre en evangelisk-luthersk kyrka? Så frågar Ola Österbacka mot bakgrund av de aktuella debatterna om syndabegreppet och värdigheten att ta emot nattvarden.

I den här artikeln använder jag förkortningen FELK, eftersom benämningen *Kyrkan* bör reserveras för en annan organisation: de heligas gemenskap. Denna gemenskap av alla som tror på Kristus är oberoende av yttre samfundsgränser. I överförd mening använder vi ordet ”kyrka” också om yttre organisationer, vilket mången gång är förvirrande, men måste accepteras i många fall.

En evangelisk kyrka har förbundit sig att föra ut evangeliet om Jesus Kristus, så som det är uppenbarat i den heliga skrift. En luthersk kyrka bör rimligtvis bevara arvet efter reformatorn Martin Luther.

Uppfyller FELK dessa kriterier i dag? För att kunna besvara denna fråga borde vi göra en noggrann analys av vad Bibeln och Luther lär, vilket vi självfallet inte kan göra i en tidningsartikel. Vi kan däremot ställa upp en tes, som sedan kan granskas betydligt lättare. Denna tes lyder: *En kyrkas bekännelse är inte i första hand den som av tradition står i dess grunddokument, utan det som i praktiken lärs från dess predikstolar och av alla dess tjänare*.

Låt mig först anknyta till en klassisk modell för hur villfarelsen tränger in i kyrkor. (Se *Vägen fram? Lutherska väckelserörelser i uppbrott*, 141f) Med villfarelse avser jag då en lära som avviker från den bibliska tron, och som hävdar sin rätt trots motsägelse. Denna modell talar om hur en kyrka övertas av villfarelse i fyra faser.

Fas 1: Den kristna kyrkan förutsätts enligt Bibeln vara enig i läran. *Denna rena lära skall alltså ha ensamrätt*, och villfarelse bekämpas på alla punkter. Samma ståndpunkt intas också av den lutherska kyrkans bekännelseskrifter. Det handlar ändå inte om att kyrkan skulle vara fullkomligt ren, eftersom det alltid finns synd och hyckleri inblandade i kyrkan (ogräs bland vetet, enligt Jesu liknelse i Matt 13).

Fas 2 inträder om *villfarelser ges rätt att existera* vid sidan av den sanna läran. Redan Uppenbarelseboken omtalar ett dylikt tillstånd (församlingarna i Pergamus och Tyatira tillrättavisas för att de har fördragsamhet med falsk lära, Upp 2). Den kristna kyrkan har alltså från första början stått i en kamp att motarbeta och utrota villfarelse, och så har också de nordiska folkkyrkorna gjort ända till de senaste decennierna. En rättlärande kyrka strävar tillbaka till fas 1.

Fas 3 låter *villfarelsen ta överhanden*, men den sanna tron ges ännu *rätt att existera* vid sidan av villfarelsen. Så småningom börjar man inom den kyrka som har kommit in i denna fas att *motarbeta den sanna trons förespråkare*, i stället för att motarbeta villfarelsen. FELK gled in i denna fas när kyrkomötet år 1986 godkände att kvinnor kan bli präster.

Fas 4, den sista, inträder när *villfarelsen kräver ensamrätt i kyrkan*. Därmed *förföljs* de som håller fast vid den bibliska tron. Denna situation har för ett tiotal år sedan inträtt i Svenska kyrkan, och FELK håller på att med fart glida in denna fas. Det har uppstått ett nytt ”renlärighetskrav”: man måste gå in under *kyrkans ordning*. Ordningen, grundad på annat än Skriften, har blivit en dominant villfarelse.

Glidningen mot den fjärde fasen dirigeras av den allmänna folkopinionen, som via massmedia trycker på för att biskoparna, kyrkomötet och andra påverkare skall följa med i de svängar som är gängse i samhället. Särskilt tydlig blir denna påverkan i frågan om inställningen till utövad homosexualitet. I Sverige finns nu ett förslag om könsneutrala äktenskap, och det kan bli fråga om att vigselrätten binds till att man accepterar att också personer av samma kön vigs till äktenskap.

Det är lätt att se i vilken grad Svenska kyrkan, och så småningom också FELK, här har möjlighet att hävda sin bekännelsegrund, Bibeln och bekännelseskrifterna. De har ingen talan alls. I den mån de framförs som argument tystas de ned av omtolkningar.

Så har också skett beträffande beslutet om att kvinnor kan bli präster. Innan Svenska kyrkan tog sitt ödesmättade beslut 1958 var den teologiska expertisen i stort sett enig: Bibeln godkänner inte kvinnopräster. Ännu året innan, alltså 1957, röstade kyrkomötet således emot förslaget. Men på grund av lobbning från politikerna ändrades de teologiska motiveringarna plötsligt. På motsvarande sätt ändrades också teologernas uppfattningar i Finland successivt under 1970- och 80-talen till en mera positiv inställning.

Eftersom det numera är omöjligt att bli prästvigd om man inte accepterar möjligheten att också kvinnor prästvigs samtidigt, så har FELK *i praktiken gått in i den fjärde fasen*: man kräver ensamrätt för sin lära. Svenska kyrkan har också ett direkt krav på att de som ställs på förslag att bli kyrkoherdar skall gå in under den nya ordningen och därmed avsäga sig sin övertygelse – om de har en sådan – att kvinnopräster inte är förenligt med Bibelns lära.

Enligt denna ordning skulle 1900-talets främsta kyrkliga person i Sverige, förre biskopen i Göteborg, Bo Giertz, inte ha kunnat bli ens kyrkoherde! Samma gäller naturligtvis Olaus Petri, de kända Åbobiskoparna Gezelius, m.fl. Hos oss skulle med all sannolikhet inte Fredrik Gabriel Hedberg ha kunnat bli prästvigd i dag. Kan man få tydligare belägg för ett paradigmskifte?

Då man granskar läran i övrigt ser man däremot att det mesta tolereras. I slutet av 1970-talet förde prästen *Karl-Gustav Sandelin* i sin doktorsavhandling fram teser om Kristi uppståndelse, vilka blev mycket omdiskuterade. Dåvarande Borgåbiskopen *John Vikström* fällde ett domslut, som

senare har blivit ett prejudikat: Sandelin förde fram sina tankar *som vetenskapsman, inte som präst*. Därmed erkände han indirekt att samma tankar skulle ha ansetts som irrlära om han hade fört fram dem i någon av kyrkans predikstolar.

I likhet med detta domslut friade Helsingforsbiskopen *Eero Huovinen* för några år sedan prästen *Antti Kylliäinen* från anklagelser för irrlära. Han hade bara diskuterat privata åsikter, sades det. Detta trots att Kylliäinen i en bok förde fram tankar om att Guds allmakt är begränsad och att alla människor kommer till himlen. Vem som helst som läser Bibeln innantill kan se att detta strider mot Bibeln. Alldeles nyligen har Kylliäinen åter gett ut en ny bok, och inget har tagits tillbaka.

FELK:s kyrkomöte godkände för några år sedan den gemensamma deklarationen med Rom. Denna deklaration står i uppenbar motsättning till kyrkans egna grunddokument. Man lyckades komma förbi dem genom att deklarera, att de förhållanden som gällde när bekännelseskrifterna skrevs, inte längre gäller. De ömsesidiga fördömanden som vardera kyrkan har omfattat träffar inte längre målet, sägs det, när kyrkorna nu har omformulerat lärorna på ett nytt sätt. Fördömandena behöver alltså inte tas tillbaka.

För dem som önskar vittnesbörd från kyrkans grunddokument i dessa ting torde det inte vara svårt att hitta synpunkter. Jesus lär, att falska profeter skall uppstå. Sådana kommer att framträda inuti kyrkan, bland de kristna, och de skall förvilla många på grund av sin fromhet och övertygande talekonst. Däremot kommer de kristna att bli förföljda, och man skall sprida ut allt möjligt ont mot dem.

I Stora galaterbrevskommentaren säger *Martin Luther* (förklaringen till Gal 5:11):

> *Därför skulle jag icke gärna vilja, att påve, biskopar, furstar och svärmeandar vore överens med oss. Sådan endräkt skulle nämligen vara ett säkert tecken på att vi förlorat den rätta läran. Kort sagt, kyrkan måste lida förföljelse, när hon lär evangeliet rent. Evangelium predikar nämligen Guds barmhärtighet och härlighet och målar djävulen i de rätta färgerna, i det att det avslöjar hans ondska och list.*

Målas djävulen i de rätta färgerna i dagens predikningar? Avslöjar predikanterna villfarelsen och nämner synden vid dess rätta namn? Snarare vågar man inte ens tala om djävul och villfarelse, och ingen skall stämplas som syndare.

Däremot finns det ett sken av gudsfruktan, som man är mån om att bevara. Det går inte att bli president i Finland om man uttalar sig olämpligt om Jesus och kyrkan. Att hänvisa till bergspredikan är nog helt möjligt, men knappast är det lämpligt att börja citera ställen som Matt 5:27–32 och andra liknande ställen. Inte heller är det särskilt populärt att nämna att bergspredikan föreskriver fullkomlighet av oss, om vi själva skall uppfylla den rättfärdighet som Gud kräver.

Det är sed att statsledningen firar gudstjänst inför tevekamerorna på självständighetsdagen. Hur ofta tar biskoparna tillfället i akt och målar djävulen i de rätta färgerna, och avslöjar hans ondska och list?

Då nya fastigheter invigs har man börjat välsigna utrymmena i Guds namn. Därmed ingenting ont, så länge man i fortsättningen också har Guds ord som det första och viktigaste i rummet ifråga. Men är det den formella välsignelsen som gör en verksamhet hedersam och kristen? Snarare är det vad som verkligen görs och sägs där.

Ända till slutet av år 1993 innehöll FELK:s kyrkolag paragrafer som föreskrev ansvar för medlemmarna. Dessa så kallade kyrkotuktsparagrafer, fem till antalet, slopades i den nya kyrkoordningen, eftersom de ansågs föråldrade då de inte mera tillämpades i praktiken. Se ruta nedan!

Varför har sådana paragrafer någonsin skrivits? Helt enkelt för att Jesus själv befaller så i Matt 18:15–17. Att han dessutom nämner uteslutning ur församlingens gemenskap som den yttersta följden av obotfärdighet (”*då skall han vara för dig som en hedning och publikan*”) har man inte beaktat på lång tid. Denna yttersta följd kallas i bekännelseskrifterna ”*lilla bannet*” och innebär självklart att man inte har rätt att delta i nattvarden.

Om nu Jesus uttryckligen ger en kyrkorättslig förordning åt sina lärjungar måste det anses vara en grov kränkning av hans vilja att inte bry sig om den. Då har människan satt sig över Skriften och kyrkans herre. Det är inte vår sak att ändra gudomlig ordning. FELK har även i sina grunddokument trotsat Skriften.

OLA ÖSTERBACKA

§ 77

Kyrkotukten åsyftar att utöva själavård och skydda församlingen mot inflytande från dem, vilka genom sin vandel, försummande av sin kristliga kallelses plikter eller sin lära åstadkomma allmän förargelse i församlingen. Innan kyrkotukt tillgripes, skall präst vidtala vederbörande allvarligen med Guds ord och erinra honom om de skyldigheter, som åvila honom såsom kyrkans medlem.

§ 78

Är det allmänt känt, att medlem av församlingen framhärdar i synd och last och har han ej låtit rätta sig av givna råd, må kyrkoherden varna honom i närvaro av två eller tre för kristligt allvar kända församlingsmedlemmar. Rättar han sig icke härav, må kyrkorådet meddela honom varning.

Framhärdar han i sin obotfärdighet, skall kyrkorådet förklara honom förlustig behörigheten att vara fadder eller kyrklig rösträtt och valbarhet.

§ 79

Underlåta föräldrar eller barnets förmyndare att befordra barnet till dop, eller försumma de eller den, som har vårdnad om barnet, sin plikt att förskaffa barnet kristlig uppfostran och undervisning, må med dem förfaras, på sätt i 78 § stadgas.

§ 80

Finnes medlem av församlingen skyldig till uppenbart förakt för Guds ord eller för kristligt leverne eller till försummelse av honom inom familjen åvilande plikter, skall med honom förfaras, på sätt i 78 § stadgas.

§ 81

Söker medlem av församlingen, som hyllar från kyrkans bekännelse avvikande lära, förleda andra därtill och sålunda åstadkommer oro och förargelse i församlingen, må på honom tillämpas, vad i 78 § säges.

Ur Kyrkolag för den evangelisk-lutherska kyrkan i Finland, given 23.12.1964/635.

Fredrik Gabriel Hedberg

Ur Livsord för den 27 augusti

Gör allt du kan för att bestå provet inför Gud, likt en arbetare som inte behöver skämmas utan rätt delar sanningens ord. (2 Tim. 2:15)

Lagförkunnarna predikar inte evangelium så, att de bekymrade samvetena verkligen skulle kunna komma till tron och till trons frid och fröjd i den helige Ande. Ty samtidigt skulle de tvingas predika mot sig själva och riva ner just det som de vill bygga upp, nämligen lagens fortgående herravälde över själarna.

Men hurudant detta lagens herravälde är, det beskriver dr Luther så här:

"Vårt samvete var underkastat lagen, som höll oss fångna och förvarade såsom en tyrann sin fångna träl, plågade och torterade oss på det allra gruvligaste."

I denna fångenskap under lagen vill nu lagförkunnarna ständigt och allt framgent behålla samvetena. Därför förkunnar de endast lagen och åsidosätter evangeliets predikan. Men det är inte Guds vilja. Det ena skall göras, nämligen lagen predikas, men det andra ordet, som är Kristi evangelium, får för ingen del heller försummas. Ty vi är inte befallda att predika bara syndakännedom och ånger, utan – märk! – även "syndernas förlåtelse" i Jesu namn, såsom Herren själv har sagt i Luk. 24:27.

Allt har sin tid och sitt mått, så också lagen och evangeliet. Predikar man nu uteslutande eller huvudsakligast endast lagen, så får man väl bekymrade och förskräckta samveten. Men benådade, troende och i Kristus levandegjorda själar får man inte. Predikar man åter ensidigt endast evangelium (vilket vi beskylls för, men sannerligen ändå inte gör), så förspiller man läkemedlen på de friska, gjuter balsam på stenarna och ropar frid, frid, där ingen frid ändå finns (Hes. 13:10).

Därför måste visst bäggedera förkunnas, både lag och evangelium, men med en tillbörlig åtskillnad. Ty de köttsligen säkra, såsom också de samveten som förtröstar på sin egen förmenta dygd, fromhet och rättfärdighet, måste man straffa och uppväcka till syndakännedom med lagen, ja, man skall straffa allt som synd som inte är av tron (Joh. 16). Likaså måste man straffa all rättfärdighet som vill gälla för Gud utan att Kristus har gått till Fadern (Joh. 16:10), det vill säga utan Kristi rättfärdighet.

Men dem som genom det här straffämbetet redan blivit förödmjukade, förda till kännedom om sin synd och sitt eget elände, dem bör man upprätta med evangeliets tröstefulla predikan, som förkunnar nåd och syndernas förlåtelse för Kristi skull. Detta kallar vi att "rätt dela sanningens ord", såsom vi också gör allt vi kan för att på detta sätt bestå provet inför Gud, enligt apostelns förmaning, likt en arbetare som inte behöver skämmas.

Då lagen visar mina brott,
hur jag från budordsvägen gått,
jag ser min Jesus mild och god,
Hans törnekrans och dyra blod.

Språklig bearbetning:
Ralf Sandberg

Översättning av delar av en insändare som ingick på finska i tidskriften Concordia 4/2004. Översättning: Ralf Sandberg

En viktig aktuell sak

Visa ditt stöd för den bibliska och lutherska undervisningen!

Ni har hört om och följt med armbrytningen mellan Lutherstiftelsen och vår officiella kyrka och dess biskopar. Frågan gäller inställningen till kvinnopräster och i anslutning därtill nattvarden (nattvardsläran och -praxisen). Jag har generad följt med diskussionen. Stor skam har jag alltid känt speciellt då, när någon bekännande kristen i ansvarsfull ställning har skyndat sig att säga att han inte handlar så som Lutherstiftelsens män och inte hör till den skaran.

Inte heller jag har förfarit på samma sätt som Lutherstiftelsen i det ifrågavarande fallet. Men det är inte heller huvudfrågan! Därom handlar frågan, att motpartens argument antingen är obefintliga eller strider mot Bibeln. Åtminstone jag vill ge och rikta mitt stöd till dem, för vilka Bibelns ståndpunkt i olika frågor är avgörande – fastän det skulle förekomma en viss brokighet i praxisen. Många tycker att nu gick man för långt. Du känner säkert till Bibelns, våra bekännelseskrifters och Luthers undervisning om kyrkans ämbete och likaså om nattvarden. Du vet alltså att Lutherstiftelsens ståndpunkt och argument inte står i strid med vår kyrkas lära – utan tvärtom. Frågan kan inte kvitteras med hänvisning till vår praxis om det "öppna" nattvardsbordet.

Biskop Huovinen skrev: … *ett medvetet och på eget initiativ taget steg mot grundandet av en egen kyrka. Man kan inte stanna kvar inom kyrkan och dra nytta av dess förmåner och samtidigt handla mot dess principer.* Eftersom kyrkan inte har någon s.a.s. egen lära eller utannonserade egna spelregler utan endast Bibelns ord och den lutherska bekännelsen som baserar sig på det, så märker du vem som egentligen visas på dörren av de där orden av biskopen?! Jag ber ändå om bättringens nåd för dem, som har blott och bart "mänskliga spelregler" eller "mänskliga spelregler" som står över andra regler. ...

I söndagens (29.8) Helsingin sanomat ingår meningen: "*En stor del av prästerskapet som motsätter sig kvinnopräster godkänner kyrkans vilja, även om de håller fast vid sin personliga övertygelse.*" Kunde någon klokare upplysa en dumbom, hur den där inbegripna omöjligheten skulle kunna bli möjlig?

Det är inte fråga om mig och min ståndpunkt, utan om på vilken grund vår kyrka står – och således utan att överdriva – om människans frälsning.

VESA KIERTOKARI
ungdomspräst

”Orgeldoktorn” Juhani Martikainen spelar inte bara orgel:

240 utläggningar av tre års predikotexter på Internet

Juhani Martikainen, musikdoktor och predikant.

Textutläggningar

Juhani Martikainen 2004

till första årgångens evangelitexter
enligt Finlands evangelisk-lutherska kyrkas evangeliebok 2000

Tjugotredje söndagen efter pingst
Förlåt varandra
Matt. 18:23-35

Matt. 18:23-35 (SF1998)

Jesus berättar följande liknelse med anledning av Petrus' fråga om hur många gånger man behöver förlåta dem som förgår sig mot en. Jesus lärde, att man ska förlåta inte bara ett visst antal gånger utan alltid. Orsaken till att man ska göra så kommer fram genom denna liknelse.

23. Alltså är det med himmelriket, såsom när en konung ville hålla räkenskap med sina tjänare.

Konungen är Gud, och tjänarna är människorna. Alla människor har fått livet av Gud och ska tjäna honom med alla gåvor och förutsättningar, som de har fått av honom. Och förr eller senare kallar han dem till räkenskap för allt vad de har gjort eller inte gjort.

24. Och när han begynte hålla räkenskap, förde man fram till honom en som var skyldig honom tio tusen pund.

Denna man representerar alla människor. Alla misskötter sin tjänst och missbrukar Guds många gåvor, så att de står i en sändligt stor skuld till honom.

23. Därför är himmelriket likt en kung som ville ha redovisning av sina tjänare.

24. När han började granskningen, förde man fram till honom en som var skyldig tio tusen talenter.*

25. Eftersom han inte kunde betala, befallde hans herre att han och hans hustru och barn och allt vad han ägde skulle säljas och skulden betalas.

26. Tjänaren föll ner för honom och bad: Ha tålamod med mig, så skall jag betala dig alltsammans.

27. Då förbarmade sig tjänarens herre över honom och gav honom fri och eftergav hans skuld.

Ett prov på hur textutläggningarna ser ut. Juhani Martikainen sköter själv kodningen för webben. Samlingens webbadress: http://www.logosmappen.net/uppbyggelse/jm/index.html.

En unik produktion har nu nått sitt mål: textutläggningar över tre årgångar evangelitexter finns presenterade i Logosmappen. Serien inleddes med andra årgången för tre år sedan. Endast ett fåtal alternativa texter återstår. John Lasén har ställt några frågor till författaren.

Kan du ge en kort beskrivning av din bakgrund och din utbildning?

Född och döpt i Viborg 1938. Min far var fotograf, men anställdes p g a sina språkkunskaper som skrivare vid militärstaben i Kajana 1940(?), och vi flyttade dit. Han var lungsjuk, men togs trots det ut till fronten och avled 1944. Min mor var då arbetslös. Jag och min syster skickades som krigsbarn till Sverige, men till skilda platser. Jag var där till 1955, då jag återvände på eget initiativ. Men jag stannade inte hos min mor, eftersom hon hade gift om sig och bodde ganska trångt med man och fem barn. Jag huserade i stället en vinter hos min morfar i Nyslott, där jag lärde mig finska igen per korrespondens. Året därpå sökte jag in till Sibelius-Akademins kyrkomusiklinje och blev antagen. År 1960 blev jag utdimitterad som kantororganist. Samma år blev jag sammanvigd med Nina f. Dahlskog från Kronoby, socionom till utbildningen.

Du har också doktorerat i ämnet kyrkorglar. Vad innebär egentligen ett sådant arbete?

Långt efter mina första musikstudier, i samband med att kyrkomusiktjänsterna ombildades, blev det skillnad i lönesättningen för musikkandidater och kantorer med gammal utbildning. Jag nappade då på en fortbildningskurs som ordnades av Sibelius-Akademin, och sen fortsatte jag att studera av purt intresse. Det blev att forska angående gamla orglar, både bevarade och förkomna. Jag reste runt i landet, och även i Sverige, och undersökte orglar och orgelrester, sökte i gamla arkivpapper och fick småningom ihop så mycket fakta att det blev en avhandling, *Orglar i Finland från tiden 1600–1800.*

Var har du tjänstgjort som kyrkomusiker?

Jag fick genast 1960 ordinarie tjänst, nämligen i Kristinestad. Församlingen var språkligt odelad, och det innebar dubbel tjänst. Men jag höll ut ända tills församlingen delades språkligt 1978. Året därpå sökte jag den lediganslagna tjänsten i grannförsamlingen Lappfjärd och blev antagen. År 1980 flyttade vi in i eget hus i Lappfjärd.

När blev du pensionär?

År 2001 var det dags för mig att gå i pension. Uppriktigt sagt kändes det som en lättnad, men inte p g a arbetsbördan utan mest p g a att det hade börjat blåsa nya vindar i kyrkans musikliv. Det var inte längre psalmer och sånger som skulle gälla utan musikal och pop och låtar och dessutom gärna på (sv)engelska, och texterna blev allt fattigare ifråga om andligt innehåll. Och konkurrensen om i synnerhet barnen och ungdomen blev allt starkare från det moderna samhällets sida med alla dess aktiviteter.

Och nu har du gjort textutläggningar som omfattar hela kyrkoåret och alla tre årgångarna. När och av vilken orsak började du intressera dig för predikotexterna?

Man kan inte undgå att höra en hel del både bättre och sämre utläggningar från predikstolar under 41 års tid som kantor. Ibland har man blivit glad, men ofta också irriterad. Men irritationsämnena har uppfordrat mig till närmare eftertanke och kontroll av Skrifterna och har såtillvida också de kommit till nytta.

Naturligtvis är det samhörigheten med Kristus och kärleken till hans återlösta hjord som driver mig att dela med mig av det som jag har funnit. Jag vill inte disputera med Ordets motståndare i avsikt att få dem omvända. Sådant lyckas inte. Men jag känner förpliktelser mot mina medarvingar i nåden, att ge dem den föda som de behöver och längtar efter, enligt Jesu uppmaning: ”Föd mina får!”

Redan för ett tiotal år sedan funderade Svante Österbacka och jag på något slag av textförklaringar, och sedan blev på min önskan en grupp på fyra personer utsedd att ta itu med projektet, men arbetet rann den gången ut i sanden delvis p g a dödsfall, och jag såg sedan ingen annan realistisk möjlighet än att själv försöka under förhoppning om stöd och hjälp på vägen. Min tanke var att det skulle bli något i fickformat, som man kunde ha med sig som snabbreferens, men det ser nu inte ut att bli riktigt så.

Man kunde fråga sig om det inte räcker med alla andras textförklaringar som redan finns. Ja, man kunde göra ett slags bibliografiskt register med hänvisningar, men vem orkar sen söka, och har man tillgång till böckerna? Och vad gör jag, om jag har upptäckt någon från alla andra avvikande förklaring, som jag tror på? Sen är det ju också så att vissa frågor och problem är mer eller mindre aktuella än andra under viss tid.

Hur länge har du hållit på med arbetet?

När Ola Österbacka för tre år sen erbjöd mig möjligheten att publicera mina textutläggningar på Internet, hade jag hållit på med små försök ungefär ett år och fått en del positiv respons. Arbetet blev sedan mera regelbundet i och med den fortlöpande publiceringen.

Är det mest Luthers skrifter som du har använt som referenser eller är det också andra?

Naturligtvis är det mest Luthers och med hans överensstämmande skrifter som finns i bakgrunden, i synnerhet i fråga om det dogmatiska stoffet, även om jag sällan eller aldrig använder mig av direkta citat.

Jag har gått in för att citera mest bara från Bibeln. I princip bör ju Skrift kunna förklaras med Skrift, och då kan ingen kritisera mina källor. Men det hindrar inte att jag ofta har god hjälp av kommentarer och uppslagsverk.

Har du tänkt att eventuellt fortsätta med något teologiskt projekt?

Nu en tid framöver vill jag se över förklaringarna till andra och tredje årgången. En del av dem är också alltför knapphändiga och behöver kompletteras. Utöver det har jag inget större projekt i kikaren, bara att fara ut med Ordet på kallelser emellanåt. Bl a har jag börjat vara med på predikofärder till Estland. Också där tycks det finnas Jesu nådehjon som är glada för hans evangelium, och det känns som det mest meningsfulla i detta livet att få dela med sig av det åt alla som vill lyssna.

Frågor: John Lasén
Svar: Juhani Martikainen

Välbesökt sommarfest i Kronoby

En solig sommarlördag, när de senaste dagarnas tunga regn ännu låg kvar i stora pölar, firade Föreningen Logos sommarfest i Kronoby församlings sommarhem. Det var den 17 juli och vi fick lyssna till god förkunnelse hela eftermiddagen och kvällen.

Förkunnelsen varvades med unison sång samt sång av Logos manskvartett och av medlemmar ur familjen Lindström. Totalt deltog ungefär 85 personer i sommarfesten.

Från Sverige kom Carl Henrik Rehnström för att hålla två föredrag: Ordet och uppståndelsen och Livet i uppståndelsen. Han är bosatt i Byske och predikar ibland i ELS. Han predikade även vid söndagens gudstjänst, som för ovanlighetens skull hölls i Fridsföreningens bönehus på Fiskaregatan i Vasa.

Halvar Sandell höll ett föredrag om lag och evangelium. Peter Johansson gav ett kraftigt vittnesbörd från Livets väg. Dagen inleddes av Roger Pettersson, som hade valt temat Hjärtats förtröstan, och avslutades av Ola Österbacka, som behandlade Skriften allena, Kristus allena och Tron allena.

Samtliga tal finns i Logosmappen i form av mp3-filer, och kan avlyssnas via Internet. Det är även möjligt att beställa kopior på kassett eller cd. Adress till Logosmappens filer: http://www.logosmappen.net/uppbyggelse/predikningar/ljudfiler/innehall.html. (Genom att lämna bort ”innehall.html” från adressen kan man komma in i mappen och ladda ner filerna till egen dator.)

Ola Österbacka

Ola Österbacka

Carl Henrik Rehnström.

Från sommarfestens inledning med Roger Pettersson i talarstolen.

Hedberg, Rosenius och vår tid

Texten är en något reviderad återgivning av ett föredrag som hölls av Ola Österbacka vid en överläggning i Logos-Lyktan den 10 oktober 2004. I överläggningen deltog Jan-Ulrik Smetana från Vännäs. De teser som begrundas i slutet av texten är aktuella i vår tid, inte minst i förståelsen av relationerna mellan de nordiska väckelserörelserna.

1 Bakgrund

Under den gångna sommaren och hösten har jag kommit att fördjupa mig i några Hedbergstudier och ett specialverk om Hedbergs relationer till Sverige. Jag ville särskilt läsa om de svenska hedbergianerna och de så kallade norrlandsseparatisterna. Två verk behandlar särskilt Hedbergs förhållande till den svenske väckelseledaren *Carl Olof Rosenius*: Newmans undersökning om ”Hedbergianismen” i Sverige och Dahlbackas artikel ”Hedberg och Evangelisten” i SLEF:s samlingsbok till hundraårsminnet av Hedbergs död.

Orsakerna till att jag vill lyfta fram Hedbergs och Rosenius relationer till vår tid är framför allt två.

För det första har vi genom kontakterna till ett antal församlingar och bekännelsekyrkor i de nordiska grannländerna mött traditioner som avviker från vår egen. Det här gäller oss som har den evangeliska rörelsen som andlig bakgrund likaväl som er som har rötterna i laestadianismen. Tidvis och ställvis känner vi igen förkunnelsen som den vi är vana vid från barnsben, medan vi ibland studsar till och upplever ovanligare uttryckssätt och infallsvinklar. I några fall bär förkunnelsen prägel av ett pietistiskt inflytande, och i många fall är det Rosenius som är den starka kraften bakom förkunnelsen.

Den andra faktorn är den konferens vi samlades till senaste mars, och som nästa mars månad får en fortsättning i Märsta. I paneldiskussionen om Vägar vi gått och vägen fram uttryckte Jan Nilsson det så, att det är nyttigt med en andlig korsbefruktning. ELS (Evangelisk-Luthersk Samling), som han representerar, är en samlingsrörelse med många traditioners folk. De flesta har sin bakgrund i EFS, medan det också finns BV-are, gammalkyrkliga och laestadianer med. Några av oss har deltagit på ELS-läger och funnit att predikningarna kan vara väldigt olika.

När vi nu har en representant för MBV (Missionssällskapet Bibeltrogna Vänner) med oss, och har tagit som mål att samtala om de nutida strömningarna på vardera sidan om Bottenviken, passar det alltså bra att utgå från de båda väckelseledarna Hedberg och Rosenius. Vi vill ställa frågan, hur deras traditioner förvaltas i dag och hur deras inbördes förhållande avspeglas i våra rörelser.

Då kan jag inte underlåta att ta avstamp i Hedbergs strid med pietisterna. Jag vill alltså först dra samman några iakttagelser från 1800-talets mitt och ett halvsekel framåt, och sedan låta några frågor växa fram, som gäller oss i dag. Jag vill påpeka, att det här inte är någon vetenskaplig granskning, utan närmast några strödda funderingar.

2 Hedberg och Rosenius

Hedberg föddes 1811 i Brahestad och studerade teologi på 1830-talet. Han var alltså samtida med Runeberg, Snellman m. fl. Han var tvåspråkig och tjänstgjorde som präst både på finska och svenska orter. Bland annat var han verksam på Replot en kort tid. Jag kan inte nu gå in på hans olika livsskeden.

Fram till början av 1840-talet var han övertygad pietist och hamnade därför också på en straffkommendering till Uleåborg som fängelsepräst. Vid den tiden var han hårt ansatt av syndanöd och kämpade för trosvisshet. Han upprätthöll goda relationer till den originelle pietistledaren Paavo Ruotsalainen och till pietistprästerna Lagus och Malmberg. Det blev emellertid en häftig konfrontation mellan dem år 1843 och några år därefter, när Hedberg offentligt börjat förkunna sitt nyvunna ljus i evangeliet. Hedberg bestred att den av synd oroade människan skulle tvingas bida efter tron i sitt hjärta, och visade på Skriftens vittnesbörd som man genast får ta emot och tro.

Brytningen mellan Hedberg och pietismen har varit föremål för grundlig forskning och den blev avgörande för fortsättningen. Den evangeliska rörelsen kom att bli en egen fåra i det finländska kyrkliga livet, i motsats till Sverige och övriga nordiska

Fredrik Gabriel Hedberg

Carl Olof Rosenius

länder, där pietismen blandats upp av evangeliska strömningar. Det är typiskt att den tidning som Rosenius utgav på den här tiden hette ”Pietisten”, även om den inte representerade någon sådan pietism som Hedberg bekämpade. Likväl fanns det en viss skillnad mellan de båda.

Det som skilde Hedberg från Rosenius var framför allt att den senare i viss mån ägnade sig åt ”grävande i det mänskliga hjärtats fördärv och elände”, som Hedberg såg på det. Rosenius hade haft inflytelser från metodismen. Hedberg betonade det objektiva utanför människan som grund för ett omfattande av den frälsande nåden, och var starkare än Rosenius dragen till Luther.

Rosenius såg risker för antinomism, eller åtminstone tendenser till hyperevangelism, i Hedbergs förkunnelse. Hedberg hänvisade konsekvent till det yttre ordet och sakramenten och ville predika evangeliet i tid och otid. Däremot hade Hedberg ingenting emot ett känsloliv som en följd av tron. Det ser vi många exempel på i hans sångdiktning. Han är starkt präglad av brudmystiken, något som Leif Erikson ofta påvisat.

Ett exempel på spänningen mellan Rosenius och Hedberg var den artikel som Hedberg skrev för Pietisten med titeln ”Christus är salighetens väg och ordning”. Den innehöll en skarp vidräkning med pietismen, och den allmänna rättfärdiggörelsen genom Kristus betonades. Artikeln ledde till att Rosenius i följande nummer tvingades lämna en ”Förklaring”. Han antyder att det fanns uttryck i Hedbergs artikel, som kunde uppfattas som äventyrliga, och han fann det ovanligt, att Hedberg använde ordet ”rättfärdiggörelse” i stället för ”försoning”. Samtidigt försvarar han ändå Hedbergs undervisning och ger den en tolkning som stämmer överens med hans egen. (Schmidt, 130f)

Dahlbacka beskriver Hedberg som allt mer polemisk och lutherskt läromedveten i sin artikel om ”Evangelisten”, en tidning som Hedberg grundade och utgav i Sverige under ett par år, 1849–50. Redan namnet säger att den har en viss udd mot Rosenius. De båda var goda vänner, men det fanns en spänning mellan dem. Newman skriver att Hedberg gled över till en hyperlutheranism och hyperevangelism. Hedbergs främsta sympatisörer i Sverige var bröderna Per och Gustaf Palmqvist, som skötte om utgivningen av Evangelisten. Senare övergick de till baptismen likt Anders Wiberg, som skötte redaktörskapet för Evangelisten året efter Hedberg.

Det var inte bara i motsättning till pietismen som Hedberg var radikal på denna tid. Han tog också ställning för de norrländska separatisterna, som på grund av läroupplösningen i de nya kyrkliga böckerna drog sig undan kyrklig gemenskap och började fira nattvard på egen hand. Tyvärr blev utvecklingen den, att dessa separatister genom sitt avståndstagande från den kyrkliga nattvarden också började ta avstånd från barndopet, och de övergick senare till baptismen, något som måste ha varit en stor sorg för Hedberg. Den sista polemiska skriften han skrev riktade han mot baptisterna 1854. Sedan upphörde hans offentliga lärostrider.

Dahlbacka citerar som exempel på Hedbergs nit för den lutherska läran ur Evangelisten: ”Därföre måste det blifwa rumor och buller utaf, hwar Evangelium och Christi bekännelse är; ty det stöter all ting för hufwudet, som icke är ödmjukadt och af rätta arten.” (Dahlbacka, 65) – ”Christus tege hellre, och predikade platt intet, än att Han skulle lemna werlden ostraffad i sitt wäsende.” (s. 66)

3 Några drag i Hedbergs lära

Det är omöjligt att i ett kort studium presentera ens en grov översikt över Hedbergs lära, och därför måste vi nöja oss med vissa läropunkter. Jag skall därför låta några citat ur ett sändebrev av Hedberg från 1869 utgöra bakgrunden (Schmidt, 311–318). (I Sändebudet nr 10/2004 ingår en moderniserad version.) *Se rutorna.*

1. Det allmänna syndafördärvet. ”Från Adam hade synd och död kommit öfver allt menniskokött. Vi voro genom synden ohjelpligt förtappade.”

2. Frälsningen i Kristus. ”Då sände Gud *sin Son i syndeligt kötts liknelse*.” ... ”Emedan Han äfven har menskokött och blod, var såsom en af oss, så kunde icke heller Han undgå döden och fördömelse-domen, som redan allt ifrån Adams synd hvilat *öfver allt menskokött*, därföre äfven öfver denne, i sig sjelf oskyldige, syndfrie. ... Denna menniska var *Gud sjelf*, Gud och meniska i en och samma person. Gudomen var väl liksom undangömd, fördold, när Han led i vårt stad och ställe; men knapt hade Han dött, så blef det uppenbart, att döden och domen hade nu träffat *Gud sjelf* i vårt ställe.”

3. Den allmänna rättfärdiggörelsen. ”Straxt på tredje dagen uppstod denne Jesus till evigt lif, fullkomligt frikänd från all synd, och *befanns vara den eviga Rättfärdigheten sjelf*, ja sjelfvaste *Guds rättfärdighet*.” ... ”Ty likasom hela den menskliga naturen är så fallen i Adam, att äfven den Rättfärdigaste af alla hans efterkommande, bärande hela sitt slägtes gemensamma synd, *nödgats gå i dödens fördömelse ohjelpligen*; så är nu hela det i synd fallna slägtet just derigenom upprättadt, från all synd rättfärdigadt, från död och fördömelse förlossadt.” ... ”Märk! Detta skedde, då vi ännu *’döde vorom i synderna’* och gäller alltså om *hela det i synd fallna, förtappade menniskoslägtet*, som låg af sig sjelft i dödens och djefvulens våld. Halleluja!”

4. Den personliga trostillägnelsen. ”Men på det allt detta skall ha sin *fullkomliga, verkliga tillämpning på oss en och hvar*; så måste ock vi genom Dopet och tron ingå i Kristo eller tillegna oss honom. ... Ty annars – om vi försake Honom, så gå vi miste om allt, hvad vi kunnat hafva i Honom; och hvar och en som i otro drager sig undan Jesum, han undandrager sig *’till förtappelse’* Hebr. 10: 39. ... Men detta allt, ja denne samme Jesus Kristus sjelf, för oss död och uppstånden, vill nu jemvel af oss *anammas*, hos och af oss tillegnas; på det att föreningen må bli *ömsesidig*, och vi verkligen måtte hafva *vår del* uti Honom, och icke genom otron gå i mistning deraf. Bruden måste ju också gifva Brudgummen sitt *hjertliga ”ja”-ord*.”

5. Helgelsen. ”Men detta är ingalunda för *synda-köttet* något gladt budskap (änskönt mången så torde drömma). Ty när vi troende taga del i Jesu Kristi pina, död och uppståndelse, så begynner den uppståndne Frälsarens *ande* äfven i oss *döda det syndiga köttet*, på det vi så måtte förblifva i Kristi lif. Så varder nu den gamle Adam i oss dödad genom en *’dagelig ånger och bättring’* (såsom det med rätta heter i Lutheri lilla kateches). Men här menas ingen *sjelfgjord ånger*, ingen *sjelf-verkad bättring*; utan en ånger och bättring i *Herrans Jesu namn*, som allena *Guds ande* i de troende verkar. ... Alltså, likasom den rätta, Evangeliska ångern uppkommer af Jesu lidandes och döds delaktighet, och består i det ständiga

misshaget och den gudeliga sorgen, som alla Kristtrogna bära i hjertat, med afseende å sig sjelfva, sådana de af Adam eller i köttet äro; alldeles så uppkommer också den enda sanna bättringen eller förnyelsen, – ingalunda af våra egna föresatser, ej heller af Lagens bud och förordningar (tvärtom! Rom. 7: v. 9–13), – utan endast och allenast af den för oss uppståndne Frälsarens anda och lif."

6. Förmaningsordet. "Derföre är den kristliga bättringen eller förnyelsen alldeles *icke något tungt eller trälaktigt arbete*, såsom den egna bättringen under lagen är det (hvilken städse på nytt kullkastas af synden), utan är *den i Kristo försonade och frigjorda själens nya lifs yttring af Jesu Kristi andas inneboende verkan*; ehuru den visserligen, emedan vi bo i det syndiga köttet, måste genom den Evangeliska förmaningens ord *alltid på nytt väckas och framkallas till lifs*, såsom vi ock se, att Herrans Apostlar i alla sina sändebref oförtrutet förmana de troende, *vid Guds barmhärtighet* och i *Jesu Kristi andas kraft*, till att fullborda helgelsen i Guds räddhåga."

7. Anden och Ordet. "Evangelium är icke blott en ny *lära*, ett nytt *ord*, utan detsamma är tillika *anda och lif* för dem, som det troende anamma. Genom Evangelii predikan utgjuter sig Guds nåd, Guds frid och Guds kärlek i de troendes hjertan. Derföre kallas det ock med rätta ett *lifsens ord*, ett ord, *som andan gifver* och *gör lefvande*; hvaremot all annan bättrings lära, ja sjelfva Guds heliga lag allenast yrkar och fordrar, hotar och straffar, – men aldrig gifver det den fordrar, – och kallad just derföre en *bokstaf, som dödar*.

8. Trons kamp. "Den gamla menniskan, det onda köttet står oss alltid emot, gör oss tröga till det goda, benägna till det onda; och dessutom begagnar sig den listige djefvulen af denna vår svaghet, söker att förmörka tron och utsläcka andan i oss, samt att sedan fånga oss i de köttsliga begärelserna och denna verldens fåfänga väsende. ... Derföre se vi ock, att de helige Herrans Apostlar så flitigt och hjertligt förmana alla kristtrogna själar, att kämpa en god trones kamp intill ändan; att fly de köttsliga begärelser, som strida emot själen, att dagligen afkläda den gamla menniskan ... Denna förmaning måste äfven vi, ja, just i synnerhet vi, som lefve i dessa yttersta tider, då satans vrede är stor, af hjertat akta uppå; vara vaksamme i tron, och väpna oss dagligen med alla andens vapen emot satans listiga anlopp."

4 Hedbergs protest och Härmämötet 1895

Innan vi går till vår tid ska vi säga några ord om Hedbergs så kallade protest, som han skrev 1884 som ett överläggningsämne för Evangeliföreningens årsmöte, men som inte publicerades förrän efter hans död.

Redan när Hedberg började förkunna sin nya trosuppfattning uppstod avarter. Då Wellenius installerades som kaplan i Suoniemi den 7 januari 1844 predikades först ett fritt, olagbundet evangelium med hänvisning till Luther. Men sedan förglömde man sig något, heter det i en rapport. "Man sjöng allt annat än andliga sånger, ehuru av anständigt innehåll, man drack toddy, ehuru icke så mycket att någon skulle ha varit berusad, och till och med vågade man dansa en och annan liten, munter polska mellan verserna." (Schmidt, 111)

Hedberg sörjde över detta, som kom att bli ett vapen i hans pietistiska motståndares händer. Senare uppkom tendenser till antinomism, ett förkastande av lagen i den kristnes liv, vilket Hedberg starkt bekämpade.

Tord Carlström ger en utförlig skildring av Hedbergs kamp mot antinomismen i "Trons rättfärdighet", där också protesten återges. Det överläggningsämne, som Hedberg ber årsmötet ta ställning till, framställs med skärpa:

> *Är det rätt, samt med Kristi och Hans Apostlars lärosätt öfverensstämmande, att framställa Evangelium på sådant sätt: "att alla döpta menniskor försäkras wara saliga genom Kristus, ehwad de tror på Honom eller icke"? – Eller månne icke twärtom ett sådant lärosätt är att i grunden förfalska Kristi Evangelium! då Han sjelf uttryckligen betygat: "Den der Tror och blifwer döpt, han skall warda salig; men (Nb.) den der icke tror, han skall warda fördömd." (Mark. 16:16); och icke allenast det, utan jemwäl hafver anbefallt, att "i Hans namn bör predikas bättring", (som ju betyder sinnesändring=metanoia) och syndernas förlåtelse ibland all folk.*

Att man inte behandlade protesten på årsmötet, utan först på kvällen i en mindre grupp, och inte heller publicerade den i Sändebudet, var ett bevis på att saken var känslig.

Lauri Koskenniemi berättar om motsättningar mellan Hedberg och Johannes Bäck, som just det året blev överombudsman i Evangeliföreningen och redaktör för Sändebudet efter Hedbergs svärson Ludwig Wennerström. Denne hade tänkt publicera en artikel av tysken Max Frommels, i vilken allvarliga förmaningsord riktas till de troende, men artikeln censurerades av Bäck.

Den 19 juni 1884 sammanträffade Hedberg med Bäck av en händelse i Viborg, och då hade Bäck uppgett att förmaningsorden skulle vara skadliga för Guds folk på grund av deras lagiskhet. Det här upprörde Hedberg starkt. (Koskenniemi, 106f, Carlström s. 42f)

Först 10 år efteråt publicerades protesten på finska av Johannes Granö i Kirkollisia Sanomia. På svenska publicerades den 1896, bland annat i Ludwig Wennerströms Hedbergbiografi 1896.

En dragning mot antinomism, eller åtminstone en hyperevangelisk lära, fanns åtminstone hos Johannes Bäck och några predikanter. Om detta skulle det sedan stå en hård strid i Härmä den 12 september 1895. Där samlades omkring 3000 personer, och man debatterade i 17 timmar! Huvudfrågan var uttrycket "hela världens salighet" ("koko maailman autuus") tillika med köttsheligheten hos de kristna.

Man brukar tala om tre fronter i debatten: *högern*, som bestod av kyrkliga präster, *centern* som utgjordes av Evangeliföreningens ledning, och *vänstern*, som i huvudsak representerades av några lekmannaförkunnare men också av någon enstaka präst.

Om man renodlar kan man säga, att högern motsatte sig uttrycket hela världens salighet och läran om köttets helighet, medan vänstern lärde så. Centern sade ja till världens salighet men nej till köttsheligheten.

Att följderna av mötet sedan blev att högern utträdde ur Evangeliföreningen kan ganska långt tillskrivas centerns, alltså i praktiken föreningens lednings, ovilja att vidta åtgärder mot vänstern. Styrelsen hade vid sitt första sammanträde efter Härmämötet antagit ett uttalande mot antinomisterna, men det blev inte publicerat.

5 Beröringspunkter i vår tid

Vilka beröringspunkter har dessa händelser med vår tid?

Det finns säkert många aspekter, som vi kunde granska ingående och länge. Tiden medger nu endast att vi lyfter fram några få punkter.

(1) ***Den rosenianska väckelsen har inte befunnit sig i någon så markant stridssituation*** gentemot pietismen som den evangeliska rörelsen i Finland och har därför undgått en lika stark polarisering. Det kan ses på flera punkter, av vilka jag nämner tre.

(a) Rosenius lärde den *allmänna rättfärdiggörelsen*, men inte lika betonat som Hedberg. Rosenius nöjde sig i allmänhet med att tala om den för hela världen gällande försoningen. Vissa andra, som Rutström och Ahnfelt, betonade läran mycket starkare. Axel B. Svensson lyfte fram den allmänna rättfärdiggörelsen utifrån Rosenius dagbetraktelse för den 31 mars, och den har därför varit en central lärofråga inom MBV. Evangeliska Fosterlandsstiftelsen och den därifrån utgående Lutherska Bibelstudiestiftelsen (LBS), senare Evangelisk-Luthersk Samling (ELS) har däremot inte betonat läran på samma sätt. Inom LBS utkämpades en lärostrid för ett par decennier sedan, när Josef Stenlund öppet tog avstånd från läran om den allmänna rättfärdiggörelsen. I Norge har läran bekämpats av flera ledande teologer. I allmänhet undervisar man i de lutherska bekännelsekyrkorna på samma sätt som Hedberg.

(b) *Pånyttfödelsen i dopet* betonas inom den evangeliska rörelsen, medan rosenianismen starkare betonar pånyttfödelsen i omvändelsen. Inom Evangeliföreningen är det inte vanligt att rikta sig till kristna med förväntan på att man ska födas på nytt för att vara en rätt kristen, eftersom den som är döpt räknas som pånyttfödd, medan det är vanligt inom rosenianismen att uppmana till omvändelse så att man kan bli född på nytt.

(c) Med Hedbergs starka betoning av Luther och bekännelseskrifterna har den evangeliska rörelsen fördjupats i läran om *Guds utkorelse* som yttersta orsak till frälsningen, medan Rosenius' lära om Guds förutvetande av människans förhållningssätt till kallelsenåden har fasthållits till denna dag. Det här har varit en huvudorsak till de svåra brytningarna mellan MBV och de fria församlingarna.

OLA ÖSTERBACKA

Tre prästkandidater från olika andliga traditioner. Från vänster Niko Vannasmaa från finska Lutherstiftelsen, Gunnar Andersson från Kyrkliga Förbundet och Jan-Ulrik Smetana från Bibeltrogna Vänner.

(2) ***Hedbergs starka betoning av den fria nåden***, grundad i det objektiva skriftordet och i sakramenten, grundades på en starkt upplevd syndakännedom. Den hade sin bakgrund i den pietistiska "nådens ordning", som många gånger blev ett andligt fängelse.

Vi måste fråga oss, om jordmånen bland dagens kristna är sådan att man tar emot evangeliet på samma sätt, eller om det finns risk för att evangeliet blir ett vaccin. Hedberg behövde inte predika lagen, eftersom den hade gjort sin verkan. Men i dag predikas lagen knappast alls i våra kyrkor. Det är inte långt mellan en hyperevangelisk predikan och Antti Kylliäinens lära om att alla kommer till himlen!

I mången evangelisk predikan predikar man *om* lagen, och beskriver människans syndafördärv och vår oförmåga till omvändelse, men predikas lagen så att den driver lyssnaren att söka hjälp hos Kristus, och så att den ger oss nöd för de människors eviga väl, som vi har runt om oss? Själv har jag upplevt att förkunnelsen i rosenianska kretsar innehåller ett nödvändigt korrektiv till denna brist.

(3) ***Hedbergs protest visar att det finns risker för en renodling av budskapet***, och hur viktigt det är att allt Guds ord förkunnas. Också i dag saknar vi ofta förmaningsordet i predikan. Hedberg betonade, att förmaningsordet får sin kraft från evangeliet. Men det är dock ett ord som ger anvisningar åt oss om hur vi skall leva praktiskt, ett ord som riktas till oss. Vi brukar kalla det *lagens tredje bruk*. Det ska inte sammanblandas med en lagisk predikan, vilket det blir om något hos oss läggs till grund för frälsning och salighet.

Gud, låt ditt ord oss lysa så
att vi i mörker ej må gå,
men genom denna jämmerdal får
vandra till din himmels sal.

OLA ÖSTERBACKA

Litteratur:

Carlström, Tord: *Hedbergs protest 1884*. Ingår i Dahlbacka, Dahlbäck & Erikson (red.): *Trons rättfärdighet – Studier kring F.G. Hedbergs liv och teologi* (s. 37–54). Evangeliföreningens förlag, Vasa 1993.

Dahlbacka, Ingvar: *Hedberg och Evangelisten*. Ingår i föregående (s. 55–71).

Erikson, Leif: *Från ovisshet till visshet*. Fredrik Gabriel Hedbergs andliga utveckling fram till år 1843. SLEF-Media, Vasa 2002.

Koskenniemi, Lauri: *Suomen evankelinen liike 1870–1895*. Suomen Luterilainen Evankeliumiyhdistys, Helsinki 1967.

Newman, Ernst: *"Hedbergianismen" i Sverige*, i Acta Academiae Aboensis, Humaniora VIII:2. Åbo Akademi, Åbo 1931.

Schmidt, W. A.: *Fredrik Gabriel Hedberg, Den evangeliska rörelsens grundare*. Förbundet för svenskt församlingsarbete i Finland, Helsingfors 1948.

Jensen, Gunner: *F. G. Hedbergs teologiske udvikling*. Arken-tryck, København 1990.

Wennerström, Ludw.: *Fredrik Gabriel Hedberg, hans liv och verksamhet*. Lutherska Evangeliföreningens i Finland förlag, Helsingfors 1896.

Nytt om Missionsprovinsen

För ett år sedan besökte Bengt Birgersson Österbotten och höll ett föredrag om Missionsprovinsen i Sverige. Denna höst hade *Stödförening för evangelisk-luthersk gemenskap* bjudit in de tre prästkandidater som skall bli prästvigda inom ramen för Missionsprovinsen.

Samlingen hölls i församlingscentret i Karleby och ca 100 personer, både finsk- och svenskspråkiga hade mött upp. Jan-Ulrik Smetana från Vännäs höll en predikan utifrån Filippus och hovmannen. Gunnar Andersson utgick från "Lilla Bibeln" när han talade om den dubbla utgången. Niko Vannasmaa, som blir prästvigd för Luther-säätiö, berättade om sin bakgrund. Peter Kankkonen ledde diskussionen och Jan Nygård höll i trådarna.

Missionsprovinsen har öppnat en egen webbplats (http://www.missionsprovinsen.se), där vi kan läsa under *Aktuellt*:

> *Vi förbereder nu Missionsprovinsens första biskopsvigning. Vi har en nära kontakt med biskopen i den evangelisk-lutherska kyrkan i Kenya, biskop Walter Obare Omwanza, som helt stöder våra planer. Vår ursprungliga tanke var att han först skulle komma och viga Missionsprovinsens första egna prästkandidater, för att en tid därefter förrätta biskopsvigning. Biskop Obares tydliga råd är nu att han först bör viga en biskop. Därefter viger vår nyvigde biskop våra präster. Vid ett senare tillfälle, förhoppningsvis under senare delen av år 2005, viger Missionsprovinsens biskop de andra två valda biskoparna med bl a biskop Obare som assistent.*
>
> *Biskopsvigningen planeras att ske någon gång i början av 2005. Den planerade prästvigningen den 23/10 får alltså flyttas fram ett par månader. Det planerade provinskonventet samma dag kommer däremot att hållas i Göteborg som planerat.* /RP

Sidenvalls sorti från SLEF:s årsfest

Fredrik Sidenvall var bibelstudiehållare på SLEF:s årsfest i Närpes. Tanken var att han skulle predika också i söndagens högmässa. Församlingens kyrkoherde Anders Kronlund, som ledde högmässan på söndagen, har tidigare via tidningspressen uttalat sig odelat positivt både om kvinnopräster och välsignelse av homosexuella. Efter att ha informerats om detta meddelade Sidenvall att han för sitt samvetes skull inte kan dela gudstjänstgemenskap på årsfesten och önskade förgäves att ledningen för SLEF skulle förklara hans agerande.

Det är anmärkningsvärt att en gästtalare tvingas bryta den sakrala gemenskapen med värdarna, på grund av att dessa håller fast vid falsk gemenskap. Orsaken till Sidenvalls handlande är konsekvent. Det är inte i första hand på grund av kön som man avböjer gemenskap med kvinnopräster. Man kan inte samarbeta med en kvinnopräst eftersom hon bevisligen inte tror på de bibelord som förbjuder kvinnan att inneha ämbetet. På samma sätt kan man inte samarbeta med en manlig präst som tror likadant. En särbehandling av män som har en felaktig bibelsyn är att göra ämbetsfrågan till enbart en könsfråga. /RP

Ingen oro för att bryta mot Guds vilja?

Mycket anmärkningsvärda ord uttalades av biskop Ilkka Kantola vid mässan 5.10.2004 som inledde ärkestiftets synodalmöte i Nådendal. Vi citerar avslutningsorden enligt översättning av Ulla Holmberg (Vasabladet 13.10.2004):

> *Friheten i Jesus Kristus innebär att gudsförhållandet inte längre är en fråga om moral. Eftersom gudsförhållandet inte är en fråga om moral, har vi lov att sätta vår nästas väl före Gud. Vi har lov att koncentrera våra krafter på omsorgen om vår nästas väl även då vi riskerar att trampa Gud Fader på tårna.*
>
> *Vi behöver inte så mycket oroa oss för om vi bryter mot Guds vilja då vi lyssnar till vårt samvetes röst som för en situation där vi går förbi vår nästas nöd då vi slaviskt håller fast vid det som föreskrivs av enskilda bibelställen och av de moralregler som härleds ur vår religiösa tradition.*
>
> *Gud förväntar sig inte att vi skall älska honom högre än vår nästa. Det är detta som den kristnes frihet i Jesus Kristus, vår Herre, handlar om.*

Resonemanget, som utgår från Jesu liknelse om den barmhärtige samariten, framställs som en salomonisk lösning av den svåra frågan om hur kyrkan skall ställa sig till homosexuella partnerskap. Eftersom Kantola är biskop i samma stift som ärkebiskop Paarma kan man knappast tänka sig att han har framfört detta utan ärkebiskopens kännedom och godkännande.

Här har vi nu en ny modell av samma kaliber som när John Vikström i tiden förde fram kvinnoprästfrågan med stöd av de två korgarna, där denna fråga förklarades höra till den korg som regleras av den föränderliga kärleken i motsats till det bestående evangeliets korg. Åter har en gordisk knut lösts, men det har skett på bekostnad av lydnaden för Gud och hans vilja. Så här uppenbart har olydnad mot Gud knappast förr förespråkats av en biskop i Finland. /OÖ

Rätt till nattvarden?

Har alla döpta och konfirmerade som hör till den evangelisk-lutherska kyrkan i Finland rätt till nattvarden eller finns det begränsningar? Denna fråga ventilerades i tidningar, radio och TV under september med anledning av kaplanen Halvar Sandells högmässopredikan i Markus församling den 5 september 2004.

Leif Erikson tog i en insändare tydligt ställning för Sandell och avslutar med:

> *Mig veterligen har pastor Sandell inte utestängt någon från nattvarden, utan i enlighet med 1 Kor 11:27ff uppmanat och förmanat sina åhörare att pröva sig inför nattvardsgången. Detta är varje prästs skyldighet. Ifall någon präst går ett steg längre och utestänger "uppenbara och obotfärdiga syndare" från nattvarden – alltså tillämpar det som bekännelsen kallar för "lilla bannet" – har den prästen stöd för sitt handlande i den lutherska bekännelsen. ...*

Även nio andra präster gav sitt understöd till Sandell i en gemensam insändare. I övrigt var debattinläggen i regel avvisande till så kallat "dömande" och "översitteri". Man ville lyfta fram orden om nåd och förlåtelse, vilket i sammanhanget innebar en tillåtelse av synd.

Kyrkoherden i Markus, Henrik Perret, stöder församlingens kaplan och tog upp två kyrkliga teser i tidningen "Kristet Perspektiv". Teserna upprepas ofta men används ofta i fel syfte av "de liberala". Den första tesen som Perret reder ut är: "Det viktiga är inte vem som förkunnar, utan vad som förkunnas." Han sätter in talet om djävulens mor som nattvardsutdelare i dess rätta sammanhang.

Den andra tesen som han gör upp med är en som är omhuldad av den kyrkliga toppen: "Distinktionen tro – kärlek, där tron representerar det oföränderliga och kärleken det föränderliga, hjälper oss att förstå vad som i Bibeln är giltigt idag." Detta leder enligt Perret till en relativisering av Guds bud och att vi får skriva om de tio budorden. /RP

Svenska Dagbladet och Lennart Koskinen

Ledarskribenten Per Ericson har denna höst väckt uppmärksamhet med en serie ledare i Svenska Dagbladet, där han har granskat Svenska kyrkans samtal om en kyrklig akt för homosexuella partnerskap och på ett avslöjande sätt har pekat på åsiktsförföljelserna mot oliktänkande i kvinnoprästfrågan.

Kyrkomötesombudet Fredrik Sidenvall skrev om Visbybiskopen Lennart Koskinens predikan vid kyrkomötets öppnande i Kyrka och Folk nr 40/2004: "... en våldsam attack på undertecknad och en handfull till som inte brukar dela nattvardsbordet vid kyrkomötets

D:r Martin Luther

Predikan

20:e veckan e. Trefaldighet, tisdag

Från Evangelisk Själaspis för hemmet (förkortad)

Ta väl vara på varje tillfälle, ty dagarna är onda. Var därför inte oförståndiga utan förstå vad som är Herrens vilja. *Ef. 5:16,17*

Det borde visserligen vara det förnämsta, att vi tänkte på, hur vi skulle behålla Guds ord och vilja hos oss. Detta kunde kallas att vara rätt förståndig och skicka sig efter tiden. Gör vi det inte, så skall det också gå oss så, som det går de oförståndiga och ovisa. De måste höra: ”Eftersom ni inte har velat helga mitt namn och utvidga mitt rike samt göra min vilja, så ger jag er inte heller ert dagliga bröd, förlåter er inte era synder, eller hjälper och frälsar er från frestelse och från allt ont.” Ty detta blir deras straff, som inte har velat känna Guds vilja eller följa den.

Därför förmanar Paulus här och säger: Ta väl vara på varje tillfälle, ty dagarna är onda. Det är som ville han säga: Tänk inte att ni här skall ha goda dagar, och skjut inte upp era uppgifter tills ni menar er få bättre tid, ty det blir ändå inte bättre. Ni har alltid djävulen i världen, som endast vill hindra er i allt gott. Ju längre ni skjuter upp, desto mer lägger han hinder i vägen. Ju längre ni väntar, desto mindre hinner ni göra gott. Därför skall ni stjäla tid åt er, på vad sätt ni kan. Låt ingenting vara så kärt som att befordra Guds rike och tjäna kristenheten till nytta och gagn, var helst ni kan och vad som än förefaller att hända er.

Så säger också Kristus, Joh. 12:36: ”Tro på ljuset, medan ni har ljuset, så att ni blir ljusets barn.” Och Paulus, 2 Kor. 6: ”Se, nu är den rätta tiden, nu är frälsningens dag.” ”Som medarbetare uppmanar vi er också att ta emot Guds nåd så att den blir till nytta.” Det betyder: se till att ni inte låter den saliga tiden gå fåfängt förbi, utan använder den, medan ni kan, så att ni hjälper till att utvidga Guds rike, till er och andras salighet. Skjut inte upp det till framtiden, ty tiden kan härefter gå er ur händerna.

Nu kommer Gud till dig, så att du inte behöver söka honom, och söker dig, om du vill tacka honom. Men låter du honom gå förbi, så skall du också nödgas sjunga, ja, klaga med bruden i Höga Visan 5:6: ”Jag öppnade för min vän, men min vän var borta, han var försvunnen. Min själ blev helt utom sig av hans ord. Jag sökte honom, men fann honom inte, jag ropade på honom, men han svarade mig inte.”

Du skall inte tänka, att du skall finna honom, när han döljer sig, om du än söker över hela världen, utan medan han ännu är nära, skall du söka och finna honom, som Jesaja säger, 55:6: ”Sök HERREN medan han låter sig finnas.” Försummar du dig och låter honom gå förbi, så är allt sökande förgäves. Därför skall du se till, att du använder tiden, medan du har den.

Tiden måste du ge akt på, och noga se efter, vad Gud fordrar av dig, medan han är nära hos dig. Vill du veta det, så läs din trosbekännelse och Guds tio bud. De skall säga dig det. Ställ ditt liv därefter och ta ditt Fader vår till hjälp. Börja hos dig själv, bed för dig och kyrkan, att Guds namn överallt skall bli helgat och att även ditt liv skall föras efter Hans vilja.

Gör du det med flit, så skall du vandra visligt, undfly synden och göra det goda. Om du gör så, lämnas inte rum för dig att göra det onda, utan Guds Ord skall snart säga dig, att du skall helga hans namn, söka hans rike och inte göra din nästa skada eller förtret.

Se, detta är att skicka sig efter tiden, alltså att nyttja tiden väl, medan den rätta gyllne tiden ännu varar, då vi har eftergift för pina och skuld. Därför förelägger Gud åter en dag och säger: ”I dag, om ni hör hans röst, så förhärda inte era hjärtan.” Ännu heter det alla dagar: *i dag*, då Gud ännu kallar och ropar, att vi inte skall försumma tiden.

Giv lycka Gud! till goda verk,
Befrämja dem och kraften stärk
Till allt vad Dig behagar.
Giv ökad visdom, kraft och nåd,
Att jag må följa dina råd
I alla mina dagar.

mässor.” Per Ericson refererar den 4 oktober biskopens syn, enligt rapport av Upsala Nya Tidning, att han inte har velat stöta ut någon. ”Bollen ligger hos svartrockarna”, skall Koskinen ha sagt. Ericson skriver:

> *Nog tycks Koskinen anse att de präster som inte delar hans syn borde lämna sina församlingar och sin kyrka. I ”hederlighetens namn”. Vilken signal skickas när ett kyrkomöte som förväntas vara ett moment i en samtalsprocess om Svenska kyrkan och de homosexuella inleds med en så oförsonligt formulerad dom över oliktänkande?*

Den 18 oktober svarade biskop Lennart Koskinen. Han finner det märkligt att det ”väcker uppståndelse att en biskop i en predikan antyder att den som inte kan fira nattvard tillsammans med sina ämbetssystrar borde ta konsekvenserna av sin åsikt.” Han fortsätter:

> *Den som av ideologiska skäl konsekvent väljer att exkludera sig själv från kyrkans centrala gemenskapsakt, borde i hederlighetens namn reflektera över vilken kyrka man vill tillhöra. Men kyrkan själv ska, troget kyrkans bekännelse och med det öppna nattvardsbordet, inte utestänga någon. ...*
>
> *Somliga har dock redan aviserat att de vill lyda under biskop Obare i Kenya, som är beredd att präst- och biskopsviga dem som genom sin ämbetsuppfattning i praktiken redan har lämnat Svenska kyrkans lära.*

Den nya kyrkoordningen deklareras alltså vara kyrkans bekännelse och lära. Av det som har skett i Finland ser vi också, att det numera inte är någon eftersläpning att tala om i förhållande till situationen i Sverige. /OÖ

Föreningen Logos i Österbotten rf
Kyrkoesplanaden 19
65100 VASA

Information

Vill du bli medarbetare?

Vi planerar nya verksamhetsformer och söker medarbetare, som är beredda att ställa sig till förfogande för olika uppgifter i Guds rike.

1. Spridning av undervisning på kassett och cd-skivor. Vi har en tid bandat de flesta gudstjänstpredikningar och en del föredrag från olika tillfällen. Bland annat finns alla föredrag och predikningar från sommarfesten 2004 arkiverade och kan redan nu avlyssnas via Internet. Nu behöver vi någon som kan åta sig att sköta kopiering av kassetter och bränna cd-skivor, dels som ljud-cd och dels i mp3-format, samt distribuera till dem som önskar.

2. "Redaktörer" för en webbnyhetsplats: *Lutherska NätNyheter*, som vi hoppas kunna lansera inom kort. Målet är att erbjuda information om vad som händer i lutherska kretsar runtom i Norden och därmed också överbrygga språkbarriärerna till finska sammanhang. Är du intresserad att följa med vad som sker och gärna skriver, så är du välkommen med i teamet!

3. Gezeliernas bibelverk. Detta goda och omfattande bibelverk från ortodoxins tid (1700-talet) är svårt att få tag i. Många skulle bli oerhört glada om det kunde göras tillgängligt över Internet. Vi har gjort en liten början (se Logosmappen, Bibel och bekännelse).För att denna dröm ska förverkligas behövs personer som äger bibelverket, kan läsa frakturstil och är villiga att skriva in text på dator. I detta skede behövs inte nödvändigtvis kunskap om att göra webbsidor – det kan andra ta hand om!

Uppgifterna är i princip oberoende av var du bor, fast det för uppgift 1 är enklare om du finns i Finland. Redaktörer behövs från olika håll i Norden. Uppgift 3 kan skötas precis varifrån som helst.

Tyvärr kan vi inte lova någon lön, men vi ersätter direkta kostnader t.ex. för postning.

Kontakta: Ola Österbacka, e-post: ola@ofsystem.fi, tfn tjänst: (06) 324 7385, hem: (06) 312 6465, mobil: 050 339 6383.

Logos bankkonto: 497028-241584
Postgirokonto i Sverige: 407 99 53-8

VÄGEN FRAM V-05

Nordisk evangelisk-luthersk konferens i Märsta 11–13.3.2005 (NELK)

I mars var ett hundratal personer samlade till en nordisk konferens i Vasa. Bakgrunden utgjordes av en bok som utgavs för snart fyra år sedan med titeln "*Vägen fram? Lutherska väckelserörelser i uppbrott*". Konferensen var en uppföljning av bokens tema och erbjöd samtidigt en mötesplats för kyrkor, församlingar och organisationer som – inom eller utom folkkyrkorna – deltar i Kristi kyrkas kamp för sanningen.

Enligt den önskan som starkt uttalades i Vasa inbjuds nu till en ny konferens, som hålls i Märsta, nära Arlanda flygplats. Det är nu Lutherska Församlingen i Stockholmsområdet som står som arrangör.

NELK inleds sent på fredag eftermiddag och avslutas på söndag med lunch kl 13. Programmet läggs upp så att ett större tema behandlas varje dag. Varje tema belyses av flera personer och riklig tid avdelas för samtal.

Kostnaderna för konferensen beräknas till 400 SEK (konferensavgift och måltider), och även förmånliga logialternativ finns.

För planeringen finns en arbetsgrupp med representanter från Danmark, Norge, Sverige och Finland. Konferensplaneringen kan följas via konferensens webbplats: http://www.logosmappen.net/undervisning/konferenser/nelk05/. En webbanmälan kommer inom kort att bli möjlig.

Evangelisk-lutherska gudstjänster

hålls följande dagar, normalt kl 10.00:

6.11 (alla helgons dag), 28.11, 12.12, 25.12 kl 9.00 (juldagen), 6.1 (trettondagen). Preliminärt fortsätter gudstjänsterna år 2005 varannan söndag från 23.1.

Gudstjänsterna hålls normalt i *Korsholms dagcenter*, Niklasvägen 1, Smedsby, och leds av Roger Pettersson och Ola Österbacka. Vi sjunger ur psalmboken.

Bibelstudium

hålls kl 19–20.30 i Logos-Lyktan, Kyrkoesplanaden 19, Vasa:

11.11, 25.11, 9.12 och även under 2005 i regel varannan torsdag kväll med början från 13.1.

Bibelstudierna utgår från Kuske: Luthers lilla katekes och hålls i samtalsform. Ansvarig: Ola Österbacka. (I samarbete med Svenska studiecentralen)

Uppdaterad information finns på Logos webbplats. Eventuella ändringar meddelas onsdagen före i Vasabladet, föreningsspalten.

Logostidningen på Internet:
http://www.logosmappen.net/tidning

Veckovis redovisning

över influtna medel och utgifter finns på http://www.logosmappen.net/logos/insamling/. Vi är tacksamma för alla bidrag! Särskilt tackar vi för det bidrag på 5 000 SEK som Luthersk Litteraturmission beviljat.

www.logosmappen.net

Logosmappens struktur förnyades under sommaren. Ta del av den guldgruva som erbjuds! Numera finns **Martin Luthers huspostilla** med, och **Stora Galaterbrevskommentaren** är också komplett.

Ta del av det omfattande materialet i **Luthersk Nätbibelskola!**

Söker du svar på en fråga om Bibeln eller kristen tro? Se om **Trosfrågan** har ett svar – eller sänd in en fråga!

www.folkbibeln.net

Den populära sökningen av bibeltexter eller rubriker kombineras med hela texter kapitelvis.

Varje tisdag kl 18–19.30 ges tillfälle att komma till Logos-Lyktan och delta i arbetet med Logosmappen. Du är också välkommen att komma in för att samtala. Adress: Kyrkoesplanaden 19, Vasa.

ISSN 1459-3378